

створення колажу до нього. Самостійна робота учнів із роздатковим матеріалом може містити завдання, де дітям потрібно віднайти фразеологізми, які відображають головний мотив твору чи поєднати персонажів з характерними для них якостями або створити малюнок-ілюстрацію до казки-повісті.

Висновки. Художній аналіз казки-повісті Екзюпері демонструє наявність у ній конфлікту між світом дорослих та дитини. Через протилежність у їх поглядах, цінностях, інтересах у творі порушуються проблеми *черствіння людської душі, вірності та любові, сутності людського буття*. Динамічність казки-повісті забезпечує швидкий розвиток подій, пов'язаний із мандрівкою Маленького Принца. Символіка в казці-повісті наявна в образах персонажів, місцях, в яких перебувають герої, у їх репліках та діях. Для роботи із учнями початкової школи із цим твором найкраще обирати інтерактивні технології і творчі форми роботи, аби розвивати уяву та мислення, естетичний смак молодших школярів. Опрацювання даного твору, зокрема його сюжету, проблематики, образів-символів допоможе учням у процесі формування моральних цінностей. Отже, казка «Маленький принц» Антуана де Сент-Екзюпері допомагає читачам осягнути важливі життєві істини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Букрієнко Д. Символічне значення подорожі героя у японських чарівних казках (на прикладі казки «Момотаро»). Мовні і концептуальні картини світу. 2014. Вип. 49. С. 162-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2014_49_31 (дата звернення: 15. 04. 2024).
2. Державний стандарт початкової школи. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п#Text> (дата звернення: 15. 04. 2024 р).
3. Калинюшко О. А. «Маленький принц» А. де Сент-Екзюпері: жанрова специфіка твору. Наукові роботи студентів та аспірантів. 2012. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/6967/1/Kalyniushko_little_prince.pdf (дата звернення: 15.04.2024).
4. Сент-Екзюпері Антуан де. Маленький Принц: казка-повість / пер. з франц. Л. Кононовича. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2015. 96 с.
5. Черниш Н. Світ дитини та дорослих у філософській казці Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький Принц». Теоретична та дидактична філологія. 2015. Вип. 19. С. 159-167.

Марія СМЕРЕКА

Науковий керівник – доц. Лариса КУЦА

ТВОРЧІСТЬ Г.-К. АНДЕРСОНА У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАННІ (НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ТА ПОЕТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Вступ. Дошкільний період дитинства є максимально важливим етапом становлення й розвитку особистості дитини. У цей період вона освоює ключові знання та уявлення про світ, формує в собі ряд провідних компетентностей й на рівні з цим опановує загальнолюдські цінності, норми та переконання.

Одним із таких дидактичних інструментів, що уможливають реалізацію вище описаних моментів є саме література, якій належить чільне місце в системі виховання особистості у дошкільному дитинстві. Адже загальновідомо, що книжка – це перша іграшка дитини, яка дає їй можливість ознайомитися із казковими історіями та подіями, розглядати й вивчати цікаві ілюстрації, які нейропсихологічно мають здатність викликати у неї сильні враження, захоплювати її увагу та уяву, адже містять в собі загальнолюдську мудрість, що не втрачає своєї цінності крізь віки.

Основний виклад. Одним із письменників, що здійснив вагомий вплив на розвиток дитячої літератури у світі, є Ганс-Крістіан Андерсен, автор понад 170 казок та історій для дітей. Сам він описував казки, як один із провідних елементів власної літературної творчості, так: «казкова поезія – це найбільш широка область поезії, вона простягається від кривавих могил давнини до різнокольорових картинок простодушної дитячої легенди, вбирає в себе народну літературу і художні твори, вона для мене представниця поезії, і той, хто нею оволодів, може вкласти в неї і трагічне, і комічне, і наївне, і іронію, і гумор, до послуг його і струни ліри, і лепет дитини, і мова натураліста» [4].

Такі уявлення Андерсена про світ казок досить тісно переплітаються із реальними формами його писемного спадку. Адже для нього властиво було завдяки звичайним, на перший погляд, персонажам, передавати на сторінках книжок важливі життєві проблеми й істини, що мають здатність «доторкнутися» до дитячого серця, зацікавити їх увагу й тим самим вплинути на їх свідомість, загальні переконання, тобто резонувати з їх внутрішнім світом. Все це дозволяє нам звернути увагу на писемну творчість Андерсена як потужний навчальний, виховний й поетологічний інструмент, завдяки якому можна забезпечити потужний розвиток особистості дитини.

Метою даної статті є теоретичний аналіз виховного, навчального та поетологічного аспекту казок Ганса-Крістіана Андерсена у призмі сприйняття дітей дошкільного віку.

Ганс-Крістіан Андерсен - видатний данський письменник, який здійснив вагомий внесок у зародження й розвиток даного літературного напрямку. Дослідники сходяться на думці про те, що значним поштовхом для Андерсена щодо створення власних казок стали німецькі письменники В. Гауфф та Е. Гоффман, твори яких, на його думку, були сповнені фантастико-алегоричних й сатиричних мотивів. Автор досліджень письменницької спадщини Г.-К. Андерсена І. Капустян у рамках власних наукових розвідок дійшла до думки про те, що «на основі фольклорно-етнографічних матеріалів, сюжетів з народних казок та переказів його персональна художня рефлексія допомогла створити оригінальний жанр». Вона також наголошує, що відомим Андерсена зробило саме вміння перетворювати реальні життєві ситуації на казкові історії з філософською насиченістю й виховним моментом [2].

Сам ж письменник стверджував наступне: «Для мене казка, яка увібрала в себе давні перекази про закривавлені могили та про благочестиві історії з дитячих книжок як народні, так й літературні традиції, є найпоетичнішою з-поміж неосяжного царства поезії, і той, кому даний цей талант, нехай наповнить її трагічним чи комічним, наївним чи іронією й гумором, і нехай лірична струна, мова довірливої дитини та мова вченої людини послужать йому...» [4].

Власне, опираючись на факт цінності казок Г.-К. Андерсена, далі більш детально можемо зосередитися на аналізі сюжетних особливостей його творів.

1. «Перемога над чудовиськом» - тут головний герой бореться з чудовиськом, який становить загрозу для свого звичайного, «нормального» світу.

2. «З Івана у пана» («З бруду в князі») - в такій казці персонаж, володіючи природними якостями, які доповнюються допомогою від оточуючих, отримує нове життя, тобто переходить від стану бідності до багатства, від зневаги до слави тощо.

3. «Пригода» - коли реальне, буденне життя людини через ряд факторів стає неможливим й перед головним героєм покладається «виклик», якому той має відповісти й тому відправляється у подорож. Часто цей герой вступає у небезпечні історії спільно зі своїми друзями.

4. «Подорож і повернення» - згідно з таким сюжетом герой чи група персонажів покидають звичайний «правильний» світ й потрапляють до незвичайного, що часто є чудесним, але небезпечним. Пройшовши низку випробувань, завдяки «чудесній втечі» вони повертаються в початок історії.

5. «Комедія» - більшість подій займає загальний хаос нерозуміння, в результаті чого чудесним чином все розв'язується й настає щасливий кінець.

6. «Трагедія» - цей сюжет досить чітко перетинається з попередніми, однак відмінною його рисою є те, що кінцівка твору – це трагедія.

7. «Відродження» - тут головний герой початково перебуває під владою злих сил, так званий «живий мрець», однак в результаті чудесного перетворення він повертається до життя й «злі сили» розвіюються [3].

Діяльність данського письменника Ганса Крістіана Андерсена припадає на період розквіту романтизму й переходу до реалізму в країнах Європи. Його спадщина є яскравим явищем не лише для художньої літератури Скандинавії, але й усього світу. Початок його писемної творчості склали казки, в яких чітко простежувався мотив народних, тоді як з часом це трансформувалося у принципово новий авторський простір, більшість якого становлять саме новаторські образи й підходи [1].

Це може бути, наприклад, образ короля і бідного селянина, принцеси та відьми, коли багатство протиставляється бідності, краса – потворності, а в результаті завжди перемагає позитивний герой.

Найчастіше перехід автора від традиційного стилю письма до новаторського опирається на наступні етапи:

1. наслідування;
2. використання, тобто запозичення окремих мотивів і образів;
3. стилізація;
4. видозмінення;
5. свідомий відхід від традиційних образів й виникнення особливого ставлення до новацій.

Все це яскраво можна прослідувати в рамках писемної творчості Андерсена, але увагу далі спробуємо звернути більш детально саме на новаторські образи, які займають чільне місце в казках Андерсена.

Здійснивши загальний аналіз казок автора, для себе ми вирішили наступні новаторські образи, які далі спробуємо писати більш детально, а саме:

1. смерть як позитивний момент;
2. оживання буденних речей;
3. олов'яний солдатик;
4. гідке каченя.

Мотив смерті проходить наскрізною лінією значної частини казок Г.-К. Андерсена. Однак позитив від смерті – це той новаторський образ, який важливо більш детально розібрати.

В загальнолюдському значенні смерть асоціюється як той образ, що має максимально негативне символічне забарвлення. Їй властиві такі позначення, як страх, холод, коса, невизначеність, закінчення життя, що в свою чергу завжди сприймається як щось погане й те, чого потрібно уникати.

По-новому підходить до трактування образу смерті Г.-К. Андерсен, який у двох своїх провідних казках описує смерть як найбільш оптимальний результат розвитку подій. Цими казками є «Історія однієї матері» і «Маленька сірничка».

Очевидно, що у цих казках Андерсен має на меті вказати на всесильність Бога у цьому випадку й на те, що шлях до царства Божого – це завжди порятунок. Однак при цьому кінець казки не несе за собою яскравого негативного підґрунтя.

І як **висновок**, можна зазначити, що дана стаття була спрямованою на здійснення загальнотеоретичного аналізу писемної творчості Ганса-Крістіана Андерсена. Згідно з ним, усі казки в своїй більшості використовують наступні сюжетні лінії, а саме: «перемога над чудовиськом», «з Івана у пана», «пригода», «подорож і повернення», «комедія», «трагедія». Якщо проаналізувати сюжет казок Андерсена з погляду на них, то з цього випливає, що ключовими для нього є саме сюжети «відродження» й «пригод», але при цьому важливе місце займає також й «трагедія», яка часто не є очевидною, але проходить лейтмотивом у більшості казок.

Також важливо було дослідити особливості новаторських образів, які створив Андерсен, й тут для нас цікавими стали такі: смерть як позитивний персонаж, оживання буденних речей, олов'яний солдатик, снігова королева й гидке каченя, за допомогою яких автор намагався продемонструвати читачам важливі життєві моменти антиутопії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмаков І. Г., Пузіков Д. О. Життєтворчі компетенції особистості. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. Київ: Університет «Україна», 2014. № 3 (5). С. 44–53.
2. Капустян І. І. Фольклорні доміанти літературної казки Г. К. Андерсена. Закарпатські філологічні студії. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. Т. 3. Вип. 3. С. 46–49.
3. Капустян І. І. Літературна казка Г. К. Андерсена: традиції та новаторство. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія. 2016. № 24. Т. 1. С. 92–94
4. Творчість Ганса Крістіана Андерсена: реалії ХХІ століття: матеріали наукової відео-конференції з міжнародною участю (м. Івано-Франківськ, 28 травня 2020 р.) / редкол.: І. В. Козлик (голова) й ін. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. – 129 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Об'єм даних 28,3 Мб. ISBN 978-966-286-189-1

Лариса ХАРХАЛЬ

Науковий керівник – доц. Віктор СІТКАР

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМОПІЗНАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗРІЛОГО ВІКУ

Розвиток сучасного суспільства визначається підготовкою особистості, здатної до активного саморозвитку, творчого вирішення проблем. Як відомо, ці якості мають особи зрілого віку, їм також притаманне прагнення до активної реалізації своєї унікальності та неповторності. Значні внутрішні ресурси саморозвитку зрілих особистостей та водночас специфічне освоєння ними об'єктивної реальності і власного буття потребують виявлення особливостей розвитку самопізнання і впевненості в собі саме у людей цієї вікової категорії. Тому обґрунтування психологічних особливостей самопізнання у зрілому віці є актуальним, оскільки, знаючи ці особливості, можна сприяти конструктивному розвитку особистості, уникаючи наслідків невпевненості у власних здібностях, неадекватної самооцінки, хаотичності у виборі напрямку саморозвитку тощо.

Проблема самопізнання у науці виокремлюється як одна з найбільш значущих. Зокрема, у сучасній психології проблему самопізнання досліджують в контексті особистісного, гуманістичного, екзистенційного підходів, де особистість розглядають з позиції активності, свободи та здатності до саморозвитку (А. Болотова [1], М. Боришевський [2], Т. Кириленко [3], О. Льошенко [3], М. Корнев [4], О. Костромицька [4], В. Маралов [5], М. Савчин [6], Е. Сивохоп [7], Л. Терлецька [8], В. Франкл [10] та ін.). Відтак, можна констатувати, що у психологічній науці сьогодні накопичено значний фактичний, експериментальний і теоретичний матеріал, що дає змогу проаналізувати здійснені дослідження проблеми самопізнання особистості. У той же час відсутні детальні дослідження основних механізмів та умов розвитку самопізнання у зрілому віці.

Все зазначене вище і зумовило **мету** нашого **дослідження**, а саме: обґрунтувати психологічні особливості самопізнання особистості у зрілому віці.

Інтерес до проблеми «Я» та до усвідомлення людиною того, ким вона є, стосується витоків існування людської культури. Якщо проаналізувати історію культури, то можна помітити виразну тенденцію до зростання й зміцнення самосвідомого начала. Постійно створюються і вдосконалюються